

טיב הקהילה

פר' עקב
כ"ב מנחם אב תשפ"א
 אבנת סדק'ה
 המענים לפי אופק דרושלים

זמני הדלקת הנרות ומצ"ש

הדרה"ג 7:02
מוצש"ק 8:18
ר"ת 8:54

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוק"ש א' 8:28 | **סוק"ת א'** 9:53
סוק"ש ב' 9:17 | **סוק"ת ב'** 10:26

המענים לפי שיעור קיץ

גיליון מס':
577

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'
 בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ
 רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

כל דעביד רחמנא לטב עביד

בארץ, וישמרו את הארץ לישראל מן החיות, עד שיצטרכו ישראל לאחוזתם, ואז גם אם כבר לא יהיו זכאים לכבוש את החיות, יהיו זכאים לכבוש את האומות.

התורה גילתה לנו כאן כדי ללמוד על הכלל כולו, כי פעמים שהאדם מחמת קוצר דעתו אינו יכול לרדת לעומק דעתו של הקב"ה, ועל כן נראה לו הנהגתו כרע ח"ו, אולם עליו להאמין שטובה גדולה גנוזה בכל הנהגותיו, וגם אם אינו יכול להשיג את הטובה ב'הוה' לא יתערם על הנהגתו חלילה, אלא יודה מבלי דעת על הטובה הגנוזה בה, ואם ירצה השי"ת יזכה ב'עתיד' להכיר את החסד שה'הוה' מסתיר. כמו שרואים כאן, שב'הוה' נדמה לו לאדם שעומדים צוררים בנחלתו ומאיימים עליו להרגו ולהכחידו, אולם ברבות הימים יתברר שאלו הצוררים אינם כי אם שלוחי השי"ת להשגיח על אדמתו מפני חיות רעות, וטובה כפולה ומכופלת היתה זאת, כי בו חישב הקב"ה להושיעם לעתיד כשלא יהיו זכאים לכך אחר שיחטאו.

ועל זה אמרנו לפרש כוונת הכתוב (תהלים ק"א, ט"ז) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', שגם בעת רעה הלוא חייבים להודות כשם שמברך על הטובה, חזאת היא הוכחה שגם הרעה היא טובה, ועל זה אמר 'הודו להויה' היינו על בחינת הרחמים, וזאת גם בשעה שעדיין נחשב הוא בעיני בשר ל'דין', והטעם 'כי טוב' - כי עלינו להאמין שטוב גנוז בה, כי מאת ה' לא תצא הרעות, ואם תאמר, הרי בפועל אין הטוב ניכר, לזה משיב 'כי לעולם חסדו' כלומר, הקב"ה היודע עתידות, אין פעולותיו מחושבים לשמש כסיבות אל ה'הוה' בלבד, אלא עושים רושם גם 'לעולם' היינו על הדברים העתידיים להתרחש, והוא יתברך יודע שבעתיד יתהפכו אלו הרעות לטובה בנסיבות הזמן.

אולם עלינו לדעת כי טובה זו שהקב"ה חפץ לסבב מתנהגת ההסתר תלוי הרבה באמונתנו, ואם נאמין בכך נזכה להכיר בזה, ואם לא עלולים אנו להפסיד טובה זו ח"ו. שכן מצאנו להלן בפרשתן (ח, טז) שהכתוב שהקב"ה הוא 'המאכלך מן במדבר אשר לא ידעון אבתך למען ענותך ולמען נסותך להיטבך באחריתך', כלומר, תכלית הענייני כדי שיעמוד האדם בנסיבותיו ובאמונתו, ותהיה זה ליכותו כדי להטיבו באחריתו, ומכללן הן אתה שומע לאו, שאם לא יעמוד בנסיבותיו ולא יתחזק לומר 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' עלול הוא לאבד את הטוב הגנוז באותו הסתר.

וכשמסתובנים בדברי רש"י הנזכרים, מבינים היטב טעם הדבר, דהנה לאמינותו של דבר אין הקב"ה צריך לסבב טובה מתוך הסתר וצער, כי הרבה דרכים לפניו להושיע. אולם הקב"ה ברוב רחמיו יודע שבאותה שעה שיצטרך האדם לישועתו לא יהיה ראוין לכך מחמת עוונותיו, ועיקר פגם כל עוון הלוא הוא העדר אמונתו, כי לרוב אין העוון שבין אדם למקום מתוך כוונה זדונית, כי אם מתוך חולשתו באמונה, כי אילו היתה אמונתו שלימה ובהירה שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו לא היה בא לידי חטא, ועל כן מטיב הקב"ה עם האדם, ובעודו זכאי מנסה בתוספת אמונה, כי מלבד אמונתו מתוך שלוח יצטרך להשריש בתוכו אמונה מתוך הסתר, וזכות אמונה זו היא אשר תטיב עמו באחריתו, כי אחר שיחדיד האמונה בלבו שוב לא יבוא כלל לידי חטא, וגם אם יכשל חלילה, תעמוד אמונה זו להשתיק את המקטרג, ויזכה להרווחה.

וְנִשְׁלַח ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפְּנֵיךָ מֵעַט מֵעַט לֹא

תוכל בלכתם מזהר פן תרבה עליך צרת השדה: (ו, כב)

פירש"י: פן תרבה עליך חית השדה - והלא אם עושין רצונו של מקום אין מתיראין מן החיה, שנאמר (איוב ה, כב) וחית השדה השלמה לך, אלא גלוי היה לפניו שעתידין לחטוא:

מקרא זה והמקראות שלפניו ושל אחוריו, הם מורכבים מנבואה והוראות לענין שנות בראשית לירושלם ישראל את הארץ. הכתוב מנבא שלתוקף גבורת האומות יהיו ישראל תמהים, האיך נוכל להורישם, ויצטרכו אז לחיזוק כדי להפיג פחדם ואימתם. והכתוב אכן מחזקם באמרו: 'לא תירא מהם!' כי אמת הדבר שמצד הטבע לא יהיה ביכולתכם לכבוש אומות חזקות אלו, אמנם הלוא הקב"ה הוא הנלחם לכם, ועל כן הבט מאחורין, ו'יזכור תזכור את אשר עשה ה' אלקיך לפרעה ולכל מצרים' וגו' וכן יעשה לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם. וכאן מבטיחם הבורא ב"ה שישלח לפניו את הצרעה להלחם בעדם, ולאחר מכן שוב מוסיפים לפניו דברי חיזוק 'לא תערץ מפניהם כי ה' אלקיך בקרבך א-ל גדול ונורא'.

לאור הדברים יכולים אנו להבין עד היכן הצליחו האומות במראם החיצוני לעורר אימה ופחד על הקמים עליהם. ואילו היתה התורה מפסקת הענין באלו המקראות, היינו יכולים לחשוב שלא היו ישראל נזקקים לחיזוקים אלו אלא בתקופה ראשונה, שבו עסקו בכיבוש הארץ, ואז הכחידו את כל האומות ושוב לא היו ישראל נזקקים לחיזוק. אולם הכתוב שלפנינו מעיד שגם אחר שכבשו ישראל חלקים מן הארץ כפי ההכרח להם, היה עליהם להשאיר חלקים מן הארץ בידי האומות, ורק אחר שהוצרכו להרחיב את גבולם, היו צריכים שוב לחגור את כלי מלחמתם ולהלחם באלו שעדיין מחזיקים בארצם ולגרשם. וכלשון הכתוב: 'ונשלח ה' אלקיך את הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל כלותם מהר'. ויכולים אנו לשער, שאלו הגוים שעדיין נשארו החזיקו עצמם לכביי כה, כי לולא זאת היו נסים על נפשם, בראותם איך ישראל הניסו את שכיניהם הגיבורים, ובידעם כי עוד ידם נטייה לכבוש גם את אחוזתם. ואם לא עשו זאת, הרי זו הוכחה שהחזיקו עצמם לגיבורים יותר מאלו שכבר הורישו בני ישראל, ומוכנים היו להלחם שוב בישראל ולכלותם באם ישראל ישובו עליהם למלחמה. מובן אם כן שאימה זו שהיתה על ישראל בתחילת הכיבוש היתה עדיין בתוקפה מפני האומות שעדיין נשארו בניניהם.

והנה בעיני בשר היה נראה ששייבת אלו האומות אינה מטיבה כלל עם ישראל, הן מצד האימה העומדת בתוקפה מפניהם, ובנוסף כי ברבות הימים כשיצטרכו ישראל להרחיב את גבולם, עוד יצטרכו לערוך מלחמה מולם. אמנם הכתוב בהמשך הבטיחם על הנצחון, אבל בודאי היו מעדיפים להכחיד את כל האומות בבת אחת ושוב לא יצטרכו לערוך מלחמה מולם.

אולם הכתוב מעיד על מה שעייני הבשר עדיין אינם מבחינים בהוה, ואומרת שהטיבה לזה שאין להוריש את האומות הוא 'פן תרבה עליה חית השדה' וכפי שמביא רש"י שאחר שיחטאו לא תהיה בידי ישראל זכות לגרש את החיות, ועל כן עדיף שישארו האומות

טיב המערכת

לא תערץ מפניהם

בחור אחד היה מפתח כל חייו מן הדבורים, הוא פחד מאוד מהעקיצה המכאיבה, ובכל פעם שהיה רואה או שומע דבורה מזומזמת בסביבתו היה בורח ומתחבא עד יעבור זעם... כשגדל והיה לאיש יצא לטייל בחיק הטבע יחד עם רעו וידידו הטוב, טרם צאתם הודיע לחברו שידע בידיעה ברורה כי הוא מפתח מאוד מדבורים וכי עליהם להתרחק מכל מקור ומקום של דבורים.

הונה יום אחד בלכתם בעובי היער ראו לקראתם אריה שואג, הם החלו לנוס על נפשם בלא להבחין לאן, העיקר לברוח מהאריה המפחיד, בעודם בורחים מהאריה הודיע לו חברו כי הוא רואה בקרבנו דבורה, ענה האיש לחברו: עזוב אותי עכשיו מהדבורה, בוא נברח מהאריה ונציל את חיננו.

הבורא יתברך מודיע לבני ישראל כי כשיגיעו לארץ ישראל יהיו שם גוים רבים, אבל אין לכם לפחד מהם 'לא תערץ מפניהם כי ד' א-להיך בקרבך א-ל גדול ונורא', על מילים אלו כותב המלבי"ם: 'לא תערץ מפניהם - מוסיף לאמר שחוף מכל זה ראוי שלא תערץ מפניהם, והוא כמו שכתב בחובת הלבבות שאמר החסיד: 'בושתי מיראת אלקי שאירא וזלתי', רצה לומר, כי היראה הגדולה תכבה את היראה הקטנה, למשל מי שנפל עליו ארי טורף ושואג לא יירא אז מפני דבורה הרוצה לעקוץ אותו, כי יראתו מפני הדבורה תבטל מפני יראתו הגדולה מפני האריה, ואם כן, אחר שא'לקיך בקרבך א-ל גדול ונורא' ראוי לך לירא יראה הגדולה מד' ואיך תירא אז יראה הקטנה של בשר ודם שהוא כאין וכאפס לפני ד' הגדול והנורא שהוא נמצא בקרבך', עכ"ל.

רוב האנשים מלאים פחדים בחייהם, וכאן מגלה לנו התורה סגולה איך אפשר להיפטר מכל הפחדים, ע"י שמכניס האדם בלבו פחד ויראת השם, ע"י זה מתבטלים ממנו כל שאר הפחדים, והרי הפחד הזה - הפחד מהבורא הוא הפחד הטוב, והוא תכלית המצוות, כמו שכתוב בהמשך הפרשה 'ישמרת את מצות ד' אלקיך ללכת בדרכיו וליראה אתו', וע"י שאדם יכניס בלבו יראת ד', יסורו ממנו כל היראות והפחדים.

(ע"פ טיב וזכרון-עקב)

ניתן לשפוע את שיחותיו של פורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיב
 באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

טיב
 הודעות

הלכות זכר לחורבן

הקדמה

מסחרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שכל דבר שמחה צריך לעשות בה זכר לחורבן הבית, וכמו שכתוב: "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי", וכפי שיפורט בעז"ה להלן (מ"ב ס"ג תיקס בתחילת הסימן).

וכאן מקום שראוי להרחיב בו הדבור, אלמלא לא היה אלא עון זה בידינו שאין מתאבלין על ירושלים כראוי, די להאריך גלותנו, והיא בעיני הסיבה קרובה היותר גלויה עצומה וחזקה לכל השמדות המופלגות הגדולות הנוראות המבהילות הרעיונים אשר מצאונו בגלות בכל מקומות פוזרנו, על צווארנו נרדפנו, לא הונח לנו להרגיע בגוים עם שפלותינו ענינו ומרודנו, לפי שיצא האבל הלז מלבנו, בהיותנו שוקטים בארץ לא לנו, שכתנו את ירושלים ולא עלתה על לבנו, ע"כ כמת מלב נשכחנו, מדור לדור נוסף יגון על יגונו ומכאובנו, וכל אוהב אמת יודה לדברינו... ואין צ"ל בשאר ימי השנה, אין זוכר ואין פוקד ואין דובר דבר ממנה אפילו במחשבה לא בא זכרונה, כאילו מקרה הוא היה לנו וכו' (סידור בית יעקב ד"ז ט"ז).

שלא לנגן כלי שיר

וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר ומיני זמר, וכן כל משמיע קול של שיר לשמח בהן אסור, ואסור לשומעם מפני החורבן (ס"ג).

ד. אבל שירה בפה אינו אסור אלא על היין (ס"ט).

ז. ו"א דאפילו בכלי שיר אין אסור אלא על היין, או למי שרגיל בהן כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר שזה אסור אף שלא על היין, ולכן יש למחות באותן שישבין על היין לאכול סעודתן ובחוף עונדין ומנגינן ובכל יום עושין כן, אך אפשר שיש מקום למנהגם כיון ד"א שאין אסור אלא משתה של יין בלי אכילה משא"כ אם הוא גם משתה של אכילה (רמ"א ומ"ב ששע"ז ס"ט).

ו. ולפי דיעה שניה הנ"ל שלא נאסר אלא בקביעות, יש להתייר ב"ח וחול המועד וכדו', אבל לשמוע בכל יום אסור (הלכות אבן ישראל).

ז. דעת הב"ח דאפילו שיר בפה שלא על היין ג"כ אסור, שלא התירו בגמ' אלא זמר של מושכי הספינות או מושכי הבקרים, אבל של גרזיים אסור כיון שהוא לשחוק בעלמא, ולכן נשים המזמרות בפה בעת מלאכתן יש למחות להן, ואם אינן שומעות לנו מוטב שיהיו שווגין ואל יהיו מזדיין, אמנם אם הוא במקום שנמצאים שם גם אנשים, ואלו מזמרות ואלו עונין אחריהן, ה"ז כאש בנעורת ומצוה רבה לבטלם (מ"ב סק"ג).

ח. נשים המזמרות כדי ליישן התינוק מותר, אך אם יש עוד אנשים אחרים בבית יש לזוהר משום קול באשה ערוה, וכן יש לזוהר שלא לומר שירי עגבים דחרי נבלות לתינוק, דמלבד האיטור דמגרי יצר הרע אנפשיה הרי גם מוליד טבע רע לתינוק, ושומר נפשו ירחק מזה ויהיר לבני ביתו ע"י (שש"ז סק"ג).

ט. השומע קול מנגינים, כשיצונו נפשו ובפרט בג' צומות י"ז בתמוז וט"ב ובי' בטבת שהם מפני חורבן ביהמ"ק יחויי לכפר עליו על מנה ששמע קול כלי שיר תופים ומחולות בסעודות הרשות, וע"י עיניו נפשו תכפר עליו נגד התענוג שלקח מהניגון, והיא תשובת המשקל (יפה ללב ח"ג סק"ה).

קהלת יעקב

תורה שלמדתי באף

במוצאי שבת יחול יום השנה להסתלקותו של אחד מן הגדולים אשר זכינו בדור האחרון, וכדאמר במרא (יומא לח): 'אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור', הלא הוא מרן הגאון האדיר רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצוק"ל, בעל מחבר הספרים 'קהילות יעקב', וכפי ששגור בפי העם לכנותו 'מרן הסטייפאלער' על שם עיר מכותו וחובתו.

כבר מנערותו נתפרסם בכח תורתו והתמדתו במסירות נפש ממש, לא קלים היו ימי צעירותו, ימים מלאי התפוחות היו ותמורות רבות התרגשו בעולם והקשו את חייהם של היהודים בכלל ולומדי התורה בפרט, אבל רבינו הגדול זיע"א התעלה מעל כל המכשולות שנערמו בדרכו וגם בימי צר ומצוק מתחת ידי זדים ארורים לא שבק את התורה הקדושה משוש נפשו וחמדת לבבו, לא פלא אם כן שלבסוף יצא מה שיצא וזכה הדור כולו למתנה נפלאה כדמותו וכצלמו אשר האיר לארץ ולדורים עליה עד לעצם היום הזה כשמי השמים לטוהר.

ידוע היה בדקדוקי ההלכה עד לאחת באופן של מח שליט על הלב, ובכל מצב שהוא חישוב את דרכיו על פי דרכי ההלכה, אפילו בזמנים של מסירות נפש כפשוטו, כידוע, אבל גם בזמנים של שלווה היה תמיד ער ליבו לדברים שאנשים אחרים לא היו שמים לב לכך כלל, וכגון פעם אחת אירע שנתקל באבן שעמד בדרכו ומעד עליה תוך כדי שנחבל קשות, אלא שלמרות הפגיעה הקשה והכאב האיום, מיהר רבינו להתרומם מיד כחץ מקשת, עד שהיה ניכר כי יש לו ענין שדחק בו לקום מן המקום במהרה.

לתמימה טובביו הסביר כי חשש שמא בנפילתו על האבן עלול לעבור על איסור תורה של 'אבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה' (ויקרא כו, א), היינו שמלבד בית המקדש עצמו אסור להשתחוות על רצפת אבנים בפישוט ידיים ורגליים, אפילו כאשר כוונתו להשתחוות אל השי"ת.

רואים אנו מזה את דבקותו הנוראה של מרן הסטייפאלער בתורה הקדושה ובהלכותיה באופן של מוח שליט על הלב, שאפילו בזמן שנזנף ונחבל קשות, אין ראשו מונח בצערו כלל כי אם בלעשות רצון אבינו שבשמים, וחי' לא להיכשל אפילו בסרך דסרך של עביירה, ומזה אנו למדים כיצד יש להעמיד את התורה הקדושה בראש המעיינות, כך שאפילו כאשר השעה דחוקה גם לא נשכח חלילה מה ה' דורש מאתנו בשעה זאת.

לענווים יתן חן

סיפר הגאון רבי משה מרדכי שולצינגר זצ"ל, שנכנס פעם אצל מרן הסטייפאלער זצוק"ל בעל ה"קהלות יעקב", עם בנו בן השלש שערך לו "חלאקה", וביקשו לגזוז מעט משערוות ראשו, כאשר נוהגים ישראל לבקש מן הצדיקים לעשות הפאות בראש התינוק.

סנט בו הסטייפאלער, בחריפותו הידועה כנגד כל דבר שגריד ריח של כבוד נודף ממנו: "איך בין יניש קיין שערערי!" [איני ספר...], אך לאחר הפצרות ובקשות מרובות נאות להסיר ממנו שתי שערות...

לאחר זמן נולד לרבי משה מרדכי ילד נוסף, ונכנס לבשר לרב, ולקבל ממנו ברכת מזל טוב. - אמר לו הרב: שמח אני שבאת! חיפשתני זה כמה, ברצוני לבקש ממך מחילה על כך שכשבאת הנה עם בנך חתן החלאקה, לא הסכמתי יתכן ומיד לגזוז את שערות ראשו. לאחר מכן התבוננתי בדבר, והגעתי למסקנא, שסירובי בתחילה היה "עקשנות ורשעות"!!!

אדם גדול ענק שבענקים! לא התבייש לחזור בו ולומר טעיתי! לחפש את האדם ולבקש מחילה מלפניו, עד כדי התבטאות קשה שכזו על עצמו, שהיה זה "עקשנות ורשעות", שומו שמים! עד היכן מגיעה מדרגת הענוה?!!

ברא כרעיה דאבה

כאשר הספיד המגיד הנודע הג"צ רבי שלום שברדון זצלה"ה את מרן הסטייפאלער הוסיף הרגש נפלא, ואמר שמלבד כל עבודתו וקדושתו של אותו גאון וצדיק שזכינו לראות בעינינו, יש לנו עוד אופן להעריך את גדולתו של האי צדיק, זהו על ידי שאנו מתבוננים לראות איזה בן השאיר אחריו ברכה בעולם הזה לומר קדיש אחריו, מזה אנו יכולים לקבל איזה מושג כלשהו, כי לאו כל אחד זוכה להעמיד בנים כאלו, צריך הרבה זכויות לזה.

ויש להוסיף על כך את המסופר על אביו של מרן הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, אשר בירושלים של אותם ימים שררה עניות קשה ומחפירה, עוללים שאלו ללחם ואין, ובאחד הימים הוטל לפתחו הצעה קוסמת, להתמנות לרב ברבנות הראשית, כמובן שבקופת הרשויות לא היה חסר כסף ותפקיד כזה הגיע יחד מתן שכר הגון בציודה, ולמרות שבימים כתיקונם לא היה מעלה בכלל על קצה דעתו לקבל משרה שכזו, שפירושה תמיכה בציונים ובגידיה במחנה היראים, אבל בימים טרופים שכאלו לא היה זה דבר של מה בכך לעמוד מנגד ולסרב לכך.

באחד הימים ההם הגיע לתפילה במקום הקדוש, שם פגש את רבן של ישראל מרן הרי"ח זוננפלד זצוק"ל, והתנצל בפניו על שלגודל עניותו אין לו ברירה אחרת אלא לקבל את המשרה שמציעים לו, למרות שאלו הפי רוחו כלל וכלל, ענה מרן הגרי"ח ואמר לו שאתם בכל זאת יחליטו לדחות את המשרה ולוותר עליה הוא מבטיח לו בנים גדולים ומאירים בתורה. באותו רגע ששמע את ההבטחה המפורשת יוצאת מפי כהן גדול, ביטל בנחרצות את הסכמתו לתפקיד, וקיבל על עצמו להמשיך בחיי עוני ומחסור, ובלבד שיזכה לבנים צדיקים וגדולים, ואכן זכה להתגשמות הברכה במלוואה על ידי שהעמיד בן השאיר את העולם בתורתו והלכתו. רואים אנו מזה שבכדי לזכות לבנים צדיקים יש למסור את הנפש ואת כל הנוחיות של העולם הזה, רק כך יכולים לזכות לבנים המאירים את העולם בכח תורתם וקדושתם.

